

GENDER AKCIONI PLAN OPĆINE ILIDŽA 2014. - 2016.

Ilidža, 2014.godine

Sadržaj

1	UVOD	3
2	PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	4
2.1	MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA.....	4
3	INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	5
4	PRAVNI OKVIR ZA IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE ILIDŽA	7
4.1	ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA BOSNE I HERCEGOVINE.....	7
4.2	GENDER AKCIONI PLAN BOSNE I HERCEGOVINE.....	8
4.3	EVROPSKA POVELJA O RODNOJ JEDNAKOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU.....	8
5	OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE U ZAKONU O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA BOSNE I HERCEGOVINE	9
6	RODNO ODGOVORNO BUDŽETIRANJE	11
7	GENDER SENZITIVNA SITUACIONA ANALIZA OPĆINE ILIDŽA	12
7.1	PROFIL OPĆINE ILIDŽA, DEMOGRAFSKI PODACI	12
8	GENDER KARTA OPĆINE	13
9	GENDER KARTA OPĆINE KAO JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	18
10	PROCJENA PROVEDBE ZAKONA O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA – PRESJEK STANJA U OPĆINI ILIDŽA ...	19
11	ZAJEDNIČKI PLAN IMPLEMENTACIJE LGAP-A	23
12	VREMENSKI PLAN IMPLEMENTACIJE LGAP-A	27
13	FINANSIJSKI PLAN LGAP-A	27
14	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA ZA IMPLEMENTACIJU AKCIONOG PLANA	28
15	MONITORING I EVALUACIJA	29

1 Uvod

Postizanje demokratije pretpostavlja stvarno partnerstvo između žena i muškaraca u vođenju poslova društva u kojem rade u uslovima jednakosti i komplementarnosti, uzajamno se obogaćujući svojim razlikama.

Univerzalna deklaracija o demokratiji

Adekvatna primjena Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kao i drugih domaćih i međunarodnih pravnih standarda za jednakost i ravnopravnost spolova na lokalnom nivou pozitivna je i donosi promjene na bolje. Uključivanje principa ravnopravnosti spolova u svim područjima društvenog života i rada u javnom i privatnom životu, predstavlja ostvarenje jedne od osnovnih standarda ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ravnopravnost spolova nije isključivo pitanje socijalne pravde, ali također predstavlja nužan uvjet za društveni i ekonomski razvoj zemlje, s posebnim naglaskom na smanjenje siromaštva i poboljšanje kvaliteta života za sve građane¹.

Gender akcioni plan (GAP) općine Ilidža je strateško-planski dokument općine koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Trogodišnji gender akcioni plan izrađuje se kao okvir za poticanje lokalnih snaga, ali i kao odgovor na izazove budućeg razvoja općine i sveukupnog života u njoj, sa osvrtom na gender aspekt. Akcioni plan odnosi se na period od 2014. do 2016. godine i nastoji biti realno koncipiran, a na osnovu realnih finansijskih mogućnosti za njegovu implementaciju. Gender akcioni plan općine Ilidža usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na tematiku rodne ravnopravnosti i lokalnog razvoja, i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou.

Izrada Gender akcionog plana pokrenuta je u okviru inicijative *Jednake mogućnosti za žene i muškarce u politici*, zajedničke inicijative Transkulturne psihocijalne obrazovne fondacije iz Sarajeva i Instituta za razvoj mladih KULT, a koja se provodila uz finansijsku podršku Švicarske agencije za razvoj i saradnju - SDC.

Na osnovu dugogodišnje saradnje između Općine Ilidža i Instituta za razvoj mladih KULT, kao i održanog radnog sastanka između predstavnica Instituta i Općinskog vijeća Ilidža na kojem se detaljnije govorilo o temi GAP-a, dogovoreno je da se inicijativa za izradu i donošenje Lokalnog Gender akcionog plana općine Ilidža pokrene na Općinskom vijeću Ilidža. Vijećnica Ajla Milišić je na 7.redovnoj sjednici Vijeća održanoj dana 25.06.2013.godine pokrenula navedenu inicijativu koju je Vijeće Zaključkom prihvatilo i pristupilo izradi i donošenju Lokalnog Gender akcionog plana općine Ilidža kao i da nosilac izrade ovog dokumenta bude Komisije za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova.

Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na lokalnom nivou, jer je lokalni nivo vlasti naneposredniji i najbliži građanima/kama.

---

¹ <http://www.arsbih.gov.ba/bhs/o-agenciji>

2 Pravni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova

2.1 Međunarodni pravni okvir za ravnopravnost spolova

Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sva područja života i rada na lokalnom nivou predstavlja ispunjenje jednog od osnovnih principa iz domene ljudskih prava i sloboda.

Princip ravnopravnosti spolova, jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce je jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije, sadržan u osnivačkom ugovoru EU – Amsterdamskom ugovoru/sporazumu, kao i u mnogim direktivama, koje su ugrađene u zakonodavstvo država članica. Amsterdamski ugovor nalaže obavezu evropskoj zajednici da promovira, u svim svojim politikama i aktivnostima jednakost žena i muškaraca i da se zalaže za eliminisanje svih nejednakosti na osnovu spola.

Sporazum uvodi koncept korištenja *gender mainstreaming-a* i uvođenja specijalnih mjera za borbu protiv svih vidova diskriminacije. Gender mainstreaming predstavlja ugradnju prioriteta i potreba žena i muškaraca u sve zakone, strategije, planove, programe i akcije društva, radi postizanja jednakosti i ravnopravnosti spolova, uzimajući u obzir posljedice koje će ove akcije imati na žene i muškarce. Ovaj termin je uveden u upotrebu donošenjem *Pekinške deklaracije i platforme za akciju*, na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama (Peking, 1995.)

Brojne su direktive EU koje tretiraju oblast ravnopravnosti spolova, od kojih su najznačajnije i najbrojnije oblasti zapošljavanja i socijalne zaštite. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokumenti iz oblasti rodne ravnopravnosti su:

- CEDAW – *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women*
- Milenijumska deklaracija - *Millenium Declaration*

U Deklaraciji Vijeća Evrope o jednakosti žena i muškaraca (Istanbul, 1997.) rodna ravnopravnost definirana je kao jedan od osnovnih kriterija demokratije: *Ostvarenje jednakosti žena i muškaraca je sastavni dio procesa koji vodi istinskoj demokratiji. Demokratija mora postati rodno osviještena i osjetljiva na rod.*

Rodna ravnopravnost definira se i promovira u mnogim oblastima kroz razne mehanizme i u Evropskoj uniji. EU Povelja osnovnih prava, iz 2000. godine, potvrđuje zabranu diskriminacije i obavezu osiguranja ravnopravnosti muškaraca i žena u svim oblastima. Evropska unija je 2006. godine donijela Mapu puta za postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca – *A Roadmap for Equality Between Women and Men 2006-2010.*

Eliminiranje rodne ravnopravnosti naglašava se i u *Strategiji ravnopravnosti žena i muškaraca 2010-2015* u kojoj se navode i nove dimenzije: postojeći izazovi, novi izazovi i međusektorski izazovi. Ključne tačke za politiku rodne ravnopravnosti su jednakost u ekonomskoj nezavisnosti, jednako plaćanje za isti rad, jednakost u odlučivanju, rodno zasnovano nasilje i rodna ravnopravnost u aktivnostima van EU.

3 Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova

Mehanizmi za ravnopravnost spolova su institucije u vladama ili parlamentarna tijela koji su službeno uspostavljeni kako bi se starali o uvođenju principa jednakosti i ravnopravnosti spolova u sve oblasti života i rada, u skladu sa svojim nadležnostima. Njihova osnovna funkcija je da nadziru i koordiniraju primjenu domaćih i međunarodnih pravnih standarda zasnovanih na principima nediskriminacije i ravnopravnosti žena i muškaraca.

Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova uspostavljeni su u sistemu zakonodavne i izvršne vlasti na svim nivoima kao dio ukupnog nastojanja poboljšanja stanja ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Državni nivo²

U Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine formirana je Komisija za ostvarenje ravnopravnosti spolova. Pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice u Vijeću ministara BiH formirana je Agencija za ravnopravnost spolova, koja je osnovana Odlukom Vijeća ministara 2004. godine i počela s radom u januaru 2005. godine.

Entitetski nivo

U Zastupničkom i Domu naroda Parlamenta Federacije BiH formirane su Komisija za jednakopravnost spolova Predstavničkog Doma i Komisija za jednakopravnost spolova Doma Naroda, a u Narodnoj skupštini Republike Srpske Odbor za jednake mogućnosti. U okviru Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske imenovane su osobe za gender-pitanja u svakome ministarstvu. Kao stručne službe vlada entiteta djeluju Gender-centri Federacije BiH i Republike Srpske.

Kantonalni nivo (Federacija BiH)

U skupštinama kantona formirane su komisije za gender-pitanja, a pri vladama kantona koordinacioni odbori za gender-pitanja.

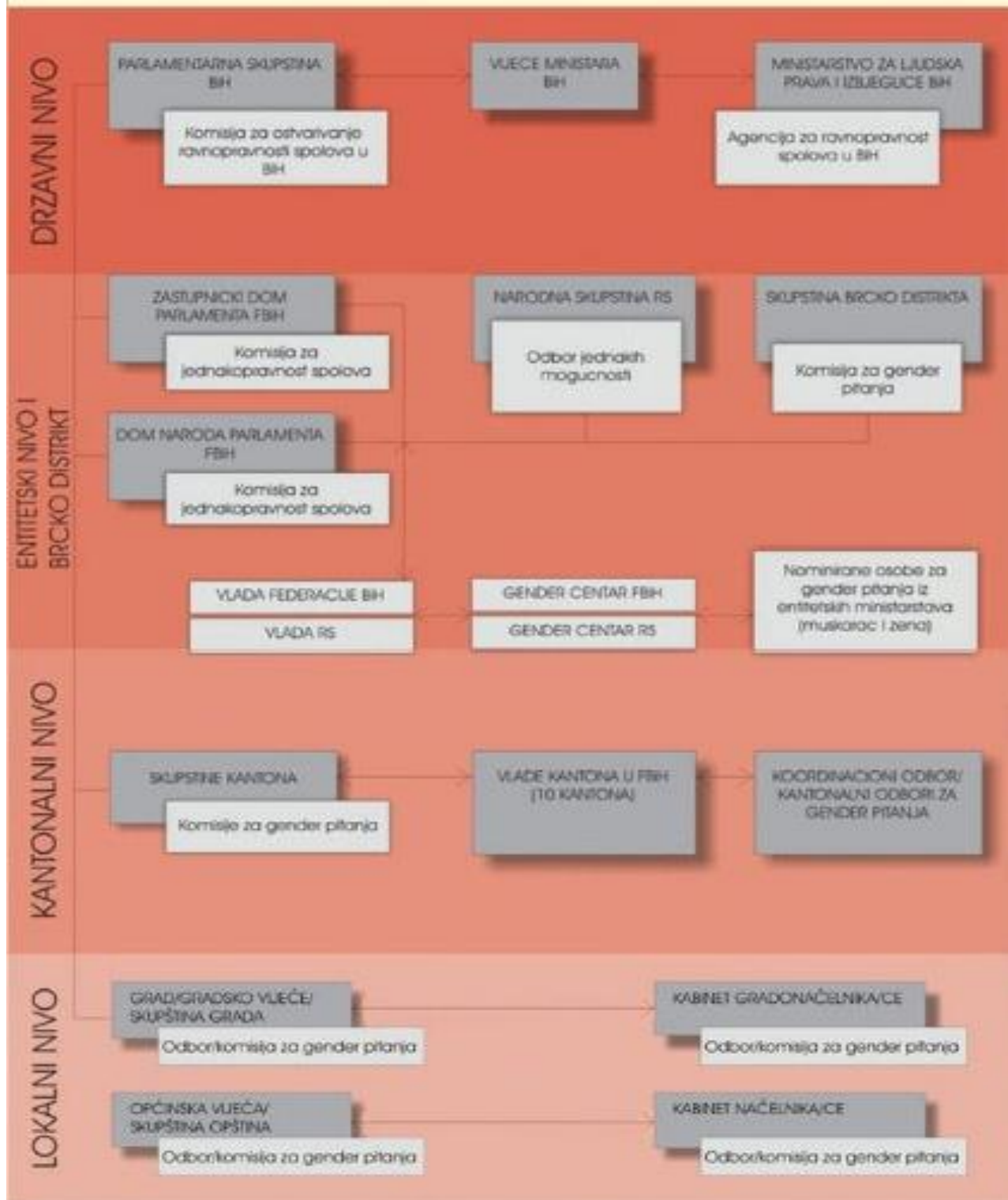
Općinski nivo

U većini općinskih vijeća/skupštinama općina kao i pri kabinetima načelnika/ca formirani su odbori/komisije za gender-pitanja.

---

²<http://www.arsbih.gov.ba/bhs/gender-mainstreaming/institucionalni-mehanizmi-za-gender-pitanja-u-bih>

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI ZA GENDER PITANJA

Institucionalni mehanizmi za gender pitanja³

³<http://www.arsbih.gov.ba/bhs/gender-mainstreaming/institucionalni-mehanizmi-za-gender-pitanja-u-bih>

4 Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana Općine Ilidža

4.1 Zakon o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine

(1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima. pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;

b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;

c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;

d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;

(2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:

a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;

b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;

c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.

(3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

(4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Puna ravnopravnost spolova garantira se u svim oblastima društva, uključujući, ali ne ograničavajući se na oblasti: obrazovanja, ekonomije, zapošljavanja i rada, socijalne i zdravstvene zaštite, sporta kulture, javnog života i medija.⁴

---

⁴ Dio trinaesti - obaveze nadležnih organa vlasti, Član 24. ZORS-a BiH

4.2 Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine

Strategijski politički dokument čiji je glavni cilj definiranje strategija i realiziranje programskih ciljeva za ostvarivanje ravnopravnosti žena i muškaraca u BiH. Sadrži aktivnosti koje je potrebno preduzeti u 15 oblasti definiranih planom: *ravnopravnost spolova i europske integracije; suradnja i jačanje kapaciteta; makroekonomske i razvojne strategije; gender osjetljivi budžeti; politički život i donošenje odluka; zapošljavanje, prihodi, beneficije, neplaćeni rad i tržište rada; socijalna inkluzija; gender osjetljivi medij; cjeloživotno obrazovanje; zdravlje, prevencija i zaštita; nasilje i trgovina osobama; uloga muškaraca; usklađivanje profesionalnog i porodičnog; gender i održivi okoliš; informacione i komunikacione tehnologije.*

4.3 Evropska povelja o rodnoj jednakopravnosti na lokalnom nivou

Osnovni principi Povelje o jednakopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou su:

- jednakopravnost žena i muškaraca je fundamentalno pravo
- da bi rodna jednakopravnost bila zagarantovana, moraju se rješavati pitanja višestruke diskriminacije i nepovoljnog položaja
- podjednako sudjelovanje žena i muškaraca u procesima odlučivanja je preduvjet za demokratsko društvo
- eliminisanje rodnih stereotipa je od ključnog značaja za postizanje jednakopravnosti između žena i muškaraca
- uključivanje rodne perspektive u sve aktivnosti lokalne i regionalne uprave je neophodno u procesu poboljšanja jednakopravnosti između žena i muškaraca
- akcioni planovi i programi za koje su osigurana odgovarajuća sredstva neophodan su alat za unapređenje rodne jednakopravnosti

5 Osnovni pojmovi i definicije u Zakonu o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c) nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola, a označava i gender/rod kao sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Jednakopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Jednakopravan tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti jednakopravnosti spolova.

6 Rodno odgovorno budžetiranje⁵

Proces rodno odgovornog budžetiranja podrazumijeva rodnu analizu budžeta, uključivanja rodno aspekta na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda na način koji doprinosi rodnoj jednakosti. Rodno odgovorno budžetiranje pomaže vladama da odaberu najbolji put za implementaciju budžeta na način da se ostvari jednakopravno sudjelovanje spolova u kreiranju i implementaciji budžeta.

Proces rodno odgovornog budžetiranja mogućava odgovor na pitanja da li muškarci i žene u lokalnoj zajednici imaju jednak pristup budžetskim sredstvima i da li imaju jednake koristi od upotrebe resursa.

Rodno odgovoran budžet u sebi identifikuje i podržava potrebe i interese svih svojih građana/ki. Rodno odgovorno budžetiranje je i strateški pristup kojim se pomoću alokacije sredstava za provođenje politika, mjera i programa, može unaprijediti rodna ravnopravnost i podstaći višestruki potencijali žena i muškaraca u korist razvoja i poboljšanja kvaliteta svakodnevnog života.

---

⁵ Udruženje VESTA. *Vodič za uključivanje civilnog društva u proces uvođenja gender perspektive u budžete*. Tuzla, februar 2012.

7 Gender senzitivna situaciona analiza Općine Ilidža

7.1 Profil općine Ilidža, demografski podaci

Općina Ilidža obuhvata prostor od 143,4 km² i jedna je od devet općina Kantona Sarajevo koja obuhvata njegovo jugozapadno područje (43' 50" sjeverne geografske širine i 18' 21" sjeverne geografske širine). Do 1992. godine površina teritorije općine bila je 16.946 hektara. Dejtonskim sporazumom dio teritorije je (ostao) pripao Republici Srpskoj, tako da sada područje općine obuhvata površinu od 14.950 hektara, odnosno 84,8 posto prijeratne površine.

Ilidža se nalazi na 499 metara nadmorske visine, a najviša tačka teritorije općine je Crni Vrh sa 1504 metara nadmorske visine. Prostire se u samom podnožju planine Igman. Locirana je na središnjem dijelu važnog prirodnog magistralnog pravca koji ide dolinom rijeke Bosne i Neretve, spajajući se, na sjeveru, sa srednjom Evropom, i na jugu, izlazeći na Jadransko more. Ilidža spada u umjerene subalpske oblasti.

Ime Ilidža potiče od stare turske riječi "iladž" – što izvorno znači i označava mjesto koje je zdravo, koje nudi, daje i osigurava zdravlje, mjesto koje liječi i na kojem svako može naći lijek.

Zbog povoljnog geografskog položaja, klimatskih uvjeta, obilja vode, plodnosti zemljišta i šumskih bogatstava stvoreni su uslovi za daljni razvoj Ilidže kao jednog od najpogodnijih prostora za naseljevanje i život.

Otvaranjem univerziteta kao što su *Internacionalni univerzitet*, *Internacionalni Burch univerzitet* i *Sarajevska škola za nauku i tehnologiju*, Ilidža je postala univerzitetskim centrom koji okuplja studente/ice drugih zemalja.

Prirodne ljepote Ilidže među kojima je i spomenik prirode Vrelo Bosne omogućavaju zdrav i kvalitetan život. Općina Ilidža u narednom periodu ima u planu razvijati turističke potencijale općine.

8 Gender karta općine

Prema popisu iz 1991. godine, odnosno podacima Federalnog zavoda za statistiku, na području općine Ilidža živjelo je 67.937 stanovnika/ce, a prema preliminarnim rezultatima Popisa stanovništva 2013. g. koje je objavila Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine i entitetski zavodi na području općine Ilidža živi 71.892 stanovnika/ce u 16 mjesnih zajednica: Blažuj, Butmir, Donji Kotorac, Hrasnica I i II, Ilidža Centar, Lužani, Osjek, Otes, Rakovica, Sokolović-Kolonija, Stup, Stup II, Stupsko brdo, Vrelo Bosne i Vreoca.

Na području općine Ilidža djeluje deset javnih ustanova osnovnih škola, Osnovna muzička škola, dvije javne ustanove srednje škole, tri privatne osnovne škole (O.Š. El Manar, Katolički školski centar - Područna škola Stup i Međunarodna osnovna škola), privatna srednja škola (Tursko Bosanski Sarajevo koledž), i tri privatne visokoškolske ustanove. Sve navedene odgojno-obrazovne institucije sarađuju sa Općinom preko nadležne Službe. Općina, iako nije osnivač, dijelom učestvuje u podršci razvoju odgojno-obrazovne djelatnosti u oblasti osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Gender karta općine sačinjena je na osnovu podataka dobivenih iz općinskih službi, javnih preduzeća, institucija i ustanova, a na osnovu službenih upita *Komisije za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova Općine Ilidža*. Podaci su zaključni sa decembrom 2012. godine.

Ukupan broj zaposlenih u osnovnim školama općine Ilidža je 623 nastavnog osoblja, od čega 444 žena što čini oko 71,27%.

Uposleno u osnovnim školama		
Ukupno uposleno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
623	444	179

U dvije srednje škole zaposleno je 83 žene odnosno 67,48% nastavnog osoblja.

Uposleno u srednjim školama		
Ukupno uposleno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
123	83	40

Ukupan broj učenika/ca u deset javnih ustanova osnovnih škola Ilidže je 5665, odnosno 2926 muških i 2739 ženskih.

Broj učenika/ca u deset javnih ustanova osnovnih škola		
Ukupnan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
5665	2739	2926

Ukupan broj učenika/ca u dvije srednje škole na području općine Ilidža je 1115, odnosno 508 muških i 607 ženskih.

Ukupan broj učenika/ca u dvije srednje škole		
Ukupnan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
1115	607	508

Općina Ilidža je za školsku 2012/2013. godinu stipendirala 346 učenika/ca i studenata/kinja, od čega je 231 žena što čini 66,76% i 115 muškaraca, odnosno 33,24%, na osnovu jasno utvrđenih pravila i kriterija koji uzimaju u obzir materijalno stanje učenika/ca, studenata/kinja, te uspjeh. Na osnovu analiziranog stanja, vidljiva je dominacija žena korisnica stipendija.

Spolna struktura stipendista/kinja

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
346	231	115

U općini Ilidža postoje tri vrtića *Sveta Obitelj*, *Radost* i *Amel* u kojima je trenutno zaposleno 49 žena. Na osnovu analiziranog stanja odgoj djece na našim prostorima se i dalje smatra dužnošću i ulogom žene. Prema podacima broj djece u predškolskim ustanovama je 311 i od toga 164 muških i 147 ženskih.

Ukupan broj djece u predškolskim ustanovama

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
311	147	164

Na području općine Ilidža djeluju tri privatne visokoškolske ustanove. Prema prikupljenih podacima broj upisanih studenata/ica u 2012/2013 školskoj godini iznosio je:

Internacionalni univerzitet u Sarajevu

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
365	92	273

Internacionalni Burch univerzitet

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
273	119	154

Sarajevska škola za nauku i tehnologiju

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
65	34	31

Na području općine Ilidža djeluju dvije javne ustanove iz oblasti kulture, sporta i rekreacije i to *JU Kulturno-sportski i rekreacioni centar Ilidža* i *JU za kulturu, sport i rekreaciju Hrasnica-Ilidža*. Prema podacima iz 2012. g. u *JU KSC Ilidža* bilo je 11 zaposlenih od čega osam osoba muškog spola i tri osobe ženskog spola.

Uposleno u JU KCS Ilidža

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
11	3	8

U *JU KSR Hrasnica-Ilidža* zaključno sa 31.12.2012. g. bilo zaposleno 18 osoba, od toga 13 muškaraca i 5 žena.

Uposleno u JU KSR Hrasnica-Ilidža

Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
18	5	13

Prema podacima JU Službe za zapošljavanje Kantona Sarajevo – Biro Ilidža u decembru 2012. g. registrovano je 11662 nezaposlena lica (6985 žena i 4677 muškaraca).

Nezaposlena lica u općini Ilidža		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
11662	6985	4677

Na području općine Ilidža postoje sportski klubovi koji su registrirani isključivo kao ženski sportski klubovi, međutim kao zaključak se može izvesti da na području općine Ilidža postoji dominacija tzv. muških sportova.

U registrima za obavljanje djelatnosti – samostalni preduzetnici fizička lica vodi se:

Ukupno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
TRGOVINA – 291	134	157
UGOSTITELJSTVO – 177	61	116
OBRT-ZANATSTVO – 320	94	226
788	289	499

Kantonalno ministarstvo privrede i općina Ilidža su 2008. godine sufinansirali nabavku plastenika zainteresiranim korisnicima/ama i ukupno su sufinansirana 24 korisnika od kojih je **jedna /1/ bila žena.**

Općina Ilidža je od 2010. g. realizovala projekte dodjele plastenika površine 100 m2 korisnicima/ama sa područja općine Ilidža:

Ukupno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
2010. g. – 21	3	18
2011. g. – 56	19	37
2012. g. – 70	15	55
2013. g. – 73	15	58
220	52	168

Broj korisnika/ca boračko-invalidske zaštite na području općine Ilidža razvrstanih po spolu:

Korisnici/e boračko-invalidske zaštite		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
3806	1881	1925

Uvidom u evidenciju Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica dostavljeni su sljedeći podaci:

Korisnici/e dječijeg dodatka		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
9509	6150	3359

Korisnici/e jednokratne pomoći za opremu novorođenčeta		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
540	528	12

Korisnici/e novčane pomoći za porodilje koje nisu u radnom odnosu		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
1541	1539	2

Korisnici/e novčane naknade za porodilje koje su u radnom odnosu		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
1740	1714	26

Korisnici/e subvencije obdaništa		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
15	9	6

Stipendiranje djece bez oba roditelja		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
49	22	27

Stipendiranje djece slabog imovnog stanja		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
43	34	9

Korisnici/e jednokratne novčane pomoći		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
2633	1315	1318

Zdravstvena zaštita lica preko 65 godina		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
489	318	171

Zdravstvena zaštita djece do 15 godina		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
251	114	137

Zdravstvena zaštita lica u stanju socijalne potrebe		
Ukupan broj	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
43	34	9

U okviru političkih stranki na području općine Ilidža djeluju forumi žena kao i asocijacije žena, kao interesno organiziranje žena u okviru političkog djelovanja tih stranki.

- Općinski odbor SDA Ilidža u svom sastavu ima ukupno 34 člana, od čega su 31 osobe muškog spola i 3 osobe ženskog spola. OO SDA ima formiranu *Asocijaciju žena* na općinskom nivou koja broji 28 članica, kao i *Asocijaciju FATMA* koja vodi brigu o odgoju i obrazovanju djece, prvenstveno djece bez roditelja, te djece šehida i poginulih boraca. Asocijacija FATMA broji 26 članica.
- Općinski savjet SBiH Ilidža broji 25 članova, od čega je 10 osoba ženskog spola i 15 osoba muškog spola, odnosno 40% članova Općinskog Savjeta SBiH Ilidža čine žene. Općinska organizacija SBiH Ilidža ima formiranu asocijaciju žena pod nazivom *Asocijacija žena SBiH Ilidža*.
- U sastavu općinskog odbora SBB BiH Ilidža nalazi se 10 žena, a također je formiran i *Forum žena* koji djeluje unutar općinske organizacije SBB BiH.
- Općinski odbor SDP BiH Ilidža ima 50 članova i od toga je 17 žena (33%). Predsjedništvo OO SDP Ilidža ima 15 članova i od toga je 6 žena (40%). U OO SDP Ilidža djeluje posebna organizacija žena – članica

Asocijacije i forumi žena kroz politički aktivizam doprinose demokratskom ambijentu političke participacije u ukunim političkim i društvenim tokovima zajednice. Većim učešćem i zainteresiranošću žene za političku afirmaciju dobijamo jaču i demokratski orijentiranu zajednicu. Odredbom člana 15. Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini propisane su obaveze političkih stranaka, organa vlasti, civilnog društva i upravljačkih struktura kompanija u promicanju ravnopravnosti spolova u procesu donošenja odluka (donošenje planova za unapređenje ravnopravnosti spolova, osiguravanje ravnopravne zastupljenosti spolova u procesu odlučivanja i dr.)

9 Gender karta općine kao jedinice lokalne samouprave

Uposleno u Općini		
Ukupno uposleno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
233	135	98

Rukovodeći državni službenici		
Ukupno uposleno	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
20	14	6

Općinsko vijeće ilidža 2012-2016.⁶		
Ukupno vijećnika/ca	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
27	4	23

Komisije Općinskog vijeća		
UKUPNO ČLANOVA/ICA	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
88	35	53

Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova		
Ukupno ČLANOVA/ICA	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
5	2	3

Savjeti mjesnih zajednica		
Ukupno ČLANOVA/ICA	Osobe ženskog spola	Osobe muškog spola
116	20	96

⁶ U Općinskom vijeću u sazivu 2008-2012. od 27 vijećnika/ca bilo je 7 vijećnica (od kojih je jedna izabrana za Predsjedavajuću) i 20 vijećnika

10 Procjena provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova – presjek stanja u Općini Ilidža

Kako bi se procjenila provedba Zakona o ravnopravnosti na lokalnom nivou provedena je analiza prilikom koje je korišten upitnik sa pitanjima koja su najvećim dijelom vezana za implementaciju odredbi definiranih u Zakonu o ravnopravnosti spolova BiH, kao i obaveze koje su definirane GAP-om BiH.

U skladu s analizom navodimo sljedeće rezultate:

- Odlukom Općinskog vijeća Ilidža formirana je *Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti polova*. Nadležnosti Komisije su:
  - utvrđuje prijedloge za izbore, imenovanja i razrješenja nadležnosti Vijeća vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova,
  - saraduje sa parlamentarnim strankama u Vijeću, pribavlja njihova mišljenja i stavove vezano za izbore, imenovanja i razrješenja iz nadležnosti Vijeća,
  - predlaže Vijeću u skladu sa zakonom i Statutom Općine donošenje akata kojima se regulišu plaće, naknade i druga pitanja izabranih zvaničnika Općine, kao i naknade za vršenje funkcije vijećnika, komisija i drugih organa,
  - razmatra statutarna pitanja i donosi rješenja iz radno-pravnog odbora izabranih zvaničnika Općine,
  - razmatra i daje primjedbe, mišljenja i sugestije o nacrtima zakona i drugih akata kojima se reguliše oblast koja obuhvata djelokrug rada ove Komisije,
  - obavlja poslove verifikacije i prestanka mandata vijećnika u skladu sa Izbornim zakonom BiH,
  - prati i promovira ravnopravnu zastupljenost spolova na nivou Općine,
  - prati statističke podatke prikazane po spolu za članove Vijeća i sva imenovanja iz nadležnosti Vijeća, i o istom informiše Vijeće,
  - izrađuje programe i planove radi poboljšanja spolne zastupljenosti u Vijeću, Komisijama, povremenim radnim tijelima Vijeća i svim imenovanjima iz nadležnosti Vijeća,
  - ostvaruje saradnju sa Gender centrom FBiH i nadležnim institucijama na svim nivoima vlasti, sindikatima i udruženjima građana, koji se bave pitanjima ravnopravnosti spolova,
  - obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom.

- Zadnjom izmjenom Statuta iz 2010. godine, uvedeno je novo poglavlje koje se tiče *ostvarivanja i zaštite ljudskih prava i sloboda i saradnje sa institucijama za zaštitu ljudskih prava (Član 14.)*
  - u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, Općina će poštovati temeljna ljudska prava i slobode svih građana Bosne i Hercegovine i konstitutivnost naroda Bošnjaka, Hrvata i Srba zajedno sa Ostalima, te će osigurati u najvećoj mogućoj mjeri njihovu zastupljenost u skladu sa ustavom i zakonom
  - na području općine pripadnicima nacionalnih manjina garantuju se i osiguravaju osnovna prava i zaštita ravnopravnog učešća u javnim poslovima u skladu sa ustavom, Zakonom o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina u Federaciji Bosne i Hercegovine i ovim statutom
  - općina će u okviru samo upravnog djelokruga preduzimati odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredaba propisanih Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini

- Izbor savjeta MZ (Statut – Član 70.)
  - broj članova savjeta mjesne zajednice utvrđuje se statutom mjesne zajednice, koji ne može biti manji od pet ni veći od devet članova, a određuje se u zavisnosti od veličine područja, ekonomske razvijenosti i broja stanovnika svakog naselja na području mjesne zajednice
  - prilikom predlaganja kandidata za članove savjeta mjesne zajednice mora se voditi računa o ravnomjernoj zastupljenosti svakog naselja na području mjesne zajednice kao i da prijedlozi kandidata odražavaju nacionalnu strukturu stanovništva mjesne zajednice, mladih, te da spolovi budu ravnopravno zastupljeni, u skladu sa zakonom
  - odlukom Općinskog vijeća raspisuju se izbori za članove savjeta mjesnih zajednica zadužuju organi za provođenje izbora i utvrđuje obaveza dostavljanja izvještaja o rezultatima provedenih izbora za članove savjeta mjesne zajednice
  - Općinsko vijeće donosi odluku o potvrđivanju rezultata provedenih izbora za savjete mjesnih zajednica u roku od 30 dana od dana održavanja izbora

- Uspješna praksa dva organa vlasti na lokalnom nivou – Općinski načelnik i Općinsko vijeće
  - već drugi mandat na mjestu Predsjedavaćeg/e Općinskog vijeća Ilidža je žena, dok je na mjestu načelnika oduvijek bio muškarac. Osim što je poštovana konstitutivnost naroda, poštovana je i ravnopravnost spolova.

- Općina do sada nije imala priliku raditi na izradi dokumenta GAP-a kao dokumenta koji bi direktno podržao primjenu Zakona o ravnopravnosti spolova BiH na lokalnom nivou, osim kroz dokument *Strategija prema mladima*

- Član 20. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH je u organu uprave primjenjen

- Općina nije na ozbiljan i sistematski način pristupila analizi i primjeni Zaključnih komentara i Preporuka CEDAW/C/BiH/CO/3 za daljnju implementaciju CEDAW Konvencije u BiH

- Općina posjeduje statističke podatke razvrstane po osnovu spola

- Općina nije do sada predlagala značajnije mjere i programe za eliminiranje diskriminacije van organa uprave, ali je pružala podršku inicijativama te vrste koje su organizirale nevladine organizacije kao npr. *Košnica, Rodnopravni budžet za mlade*, te druge inicijative iz *Strategije prema mladima*. Ilidža je prva općina u BiH

koja je usvojila strategiju za mlade i budžet njenog provođenja. Prva Strategija za mlade Općine Ilidža sa akcionim planom 2007 – 2009. usvojena je na 19. redovnoj sjednici Općinskog vijeća održanoj u decembru 2006. g.

- Općina nije vršila analizu jednakosti i ravnopravnosti spolova kao preduslov za planiranje mjera i projekata iz akcionog plana
- Redovni programi rada predstavničke i izvršne vlasti ne podrazumijevaju osiguranje budžetskih sredstava za implementaciju Zakona ili inicijativa vezanih za ravnopravnost spolova
- Problematika iz oblasti jednakosti i ravnopravnosti spolova razmatrana je na sjednicama saziva Općinskog vijeća 2008-2012. Sadašnji saziv Općinskog vijeća još uvijek nije razmatrao ovu problematiku.
- Općina je provodila odluke o stipendiranju i dodjeli budžetskih sredstava bez ikakvog vida diskriminacije u svrhu približavanja postupku rodno-osjetljivog budžetiranja kao procesa
- Na području općine Ilidža postoji besplatna pravna pomoć. Uslugu besplatne pravne pomoći moguće je ostvariti i u prostorijama Zavoda za pružanje besplatne pravne pomoći Kantona Sarajevo
- Komisija je formalno-pravno uključena u proces izrade strateških dokumenata
- Zakonom propisana minimalna sredstva za finansiranje zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici se ne izdvajaju jer navedena problematika nije u nadležnosti općine
- Općina ne prati efekte utroška budžetskih sredstava na ciljne grupe stanovništva, žena i muškaraca
- Ne postoje uspostavljeni mehanizmi za programsko i gender odgovorno budžetiranje
- Normativni akti i dokumenti Općine su usklađeni sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Primjer: Ostvarivanje prava na naknadu pune plaće za vrijeme porodiljskog odsustva. Uposlenice Općine Ilidža su ostvarivale pravo na punu plaću za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva i kada to nije bilo propisima utvrđeno kao obaveza. Istovremeno, Općina Ilidža je svojim uposlenicima koji su dobili više od jednog djeteta (blizanci i trojke) omogućila ostvarivanje svih prava utvrđenih propisima.

- Sistematski pregled za žene kao dodatni član 18. stav 3 Zakon o ravnopravnosti spolova FBiH
  - svi imaju jednako pravo na zdravstvenu zaštitu, dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje porodice, bez obzira na spol

- zdravstvene institucije preduzet će sve mjere u cilju sprečavanja diskriminacije po osnovu spola u uživanju svih oblika zdravstvene zaštite
- nadležni organi vlasti preduzet će posebne mjere u cilju zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja žena

11 Zajednički plan implementacije LGAP-a

Period 2014-2016. godine je okvir u kojem se planira implementacija Lokalnog gender akcionog plana.

Prvi cilj: Uspostaviti mehanizme za programsko i gender odgovorno budžetiranje u Općini Ilidža					
Mjere/aktivnosti	Nositelji implementacije	Indikator	Način/sredstvo verifikacije napretka	Vrijeme realizacije	Okvirni iznos sredstava i izvori finansiranja
<p>Mjera 1: Razvoj gender statistike u skladu sa Zakonom o ravnopravnosti spolova</p> <p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analiza postojećih baza podataka Općine Ilidža ▪ unapređenje postojećih i razvoj novih baza podataka Općine u skladu sa ZORS-a BiH 	Općina, Izabrana stručna agencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvršena analiza postojećih baza podataka ▪ unapređene postojeće baze podataka ▪ uspostavljene nove baze podataka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvještaji o analizi postojećih baza podataka ▪ izvještaj o unapređenim bazama podataka ▪ izvještaj o uspostavljenim novim bazama podataka 	2014-2016. g. kontinuirano	<p>1000,00 KM na godišnjem nivou</p> <p>Budžet općine Ilidža</p>
<p>Mjera 2: Analiza budžeta Općine Ilidža za 2014. godinu sa aspekta rodne jednakopravnosti</p>	Općina, Izabrana stručna agencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pripremljena analiza budžeta sa rodnog aspekta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvještaji o analizi budžeta 	Do kraja 2014. g.	<p>1000,00 KM</p> <p>Budžet općine Ilidža</p>

<p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ izbor stručne agencije ▪ izrada analize sa preporukama ▪ prezentacija stanja budžeta sa aspekta rodne jednakopravnosti 			<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvještaji održanim prezentacijama o 		
<p>Mjera 3: Uspostaviti radnu grupu za programsko i gender odgovorno budžetiranje</p> <p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ formiranje radne grupe – Općinska služba za finansije ▪ edukacija članova radne grupe ▪ izrada budžeta sa elementima programskog i gender odgovornog budžetiranja 	Općinska služba za finansije	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formirana radna grupa ▪ održane edukacije za članove/ice radne grupe ▪ pripremljen budžet sa elementima programskog i gender odgovornog budžetiranja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvještaj o formiranju i radu radne grupe ▪ izvještaji sa održane edukacije 	Do kraja prvog kvartala godine 2015.	1000,00 KM Budžet općine Ilidža

Drugi cilj: Povećati uključenost građana/ki u promociju vrijednosti ravnopravnosti spolova kroz prevenciju nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja

Mjere/aktivnosti	Nositelji implementacije	Indikator	Način/sredstvo verifikacije napretka	Vrijeme realizacije	Okvirni iznos sredstava i izvori finansiranja
<p>Mjera 1: Analiza mišljenja javnosti o pitanjima jednakosti i ravnopravnosti spolova, o rodno zasnovanom nasilju i nasilju u porodici</p> <p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pripremiti upitnik sa setom pitanja građane/ke ▪ obrada prikupljenih statističkih podataka ▪ pripremljena analiza podataka ▪ 	Općina, Nevladine organizacije	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pripremljen upitnik za analizu ▪ obrađeni prikupljeni podaci ▪ pripremljena analiza mišljenja građana/ki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izvještaj o provedenoj analizi 	do kraja 2014. godine (6 mj.)	Sredstva za realizaciju ove aktivnosti nisu potrebna
<p>Mjera 2: Organiziranje informativnih kampanja o prevenciji rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici</p> <p>Aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Narandžasti dan – Orange day ▪ Vršnjačke edukacije ▪ Savjetovanje za mlade o rodno zasnovanom nasilju 	Općina, Nevladine organizacije koje se bave prevencijom nasilja, Institut za razvoj mladih KULT, Centar za socijalni rad	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 36 održanih kampanja u prevenciji nasilja – Narandžasti dan ▪ 30000 građana/ki osvješteno o problemu rodno zasnovanog nasilja kroz 36 održanih kampanja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izvještaji o održanim kampanjama, vršnjačkim edukacijama ▪ izvještaji održanim <i>Savjetovanjima za mlade</i> ▪ izvještaji mobilnog tima 	2014-2016. g. kontinuirano	20.000,00 KM (za trogodišnji period implementacije) Budžet općine Ilidža, Centar za socijalni rad, Donatori, Privatni sektor

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mobilni tim za prevenciju nasilja 		<p>Narandžastog dana</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ 36 održanih vršnjačkih edukacija ▪ 1000 mladih učestvovalo u 36 vršnjačkih edukacija o podizanju svijesti o rodno zasnovanom nasilju ▪ 36 održanih savjetovanja za mlade ▪ 100 mladih koristilo Savjetodavnu pomoć ▪ mobilni tim pružio informativnu podršku o rodno zasnovanom nasilju za 300 mladih 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fotografije ▪ spiskovi učesnika/ca ▪ medijski izvještaji 		
---	--	--	--	--	--

12 VREMENSKI PLAN IMPLEMENTACIJE LGAP-A

Gender akcioni plan općine Ilidža bit će implementiran u periodu 2014-2016. godine, tačnije u trogodišnjoj vremenskoj projekciji.

Za svaku pojedinačnu aktivnost navedenu u dokumentu bit će posebno planirana dinamika implementacije, koja će prije svega zavisiti od raspoloživih budžetskih sredstava i ostalih izvora finansiranja.

13 FINANSIJSKI PLAN LGAP-a

Za finansijski plan važi projekcija od tri budžetske godine, odnosno od 2014. do 2016. g. Projekcija identificiranih aktivnosti vršit će se planom raspodjele poznatih ili potencijalnih izvora finansiranja od viših razina vlasti i drugih sredstava.

Sastavni dio tabele akcionog plana jeste tačno utvrđen finansijski plan, te poznati odnosno potencijalni izvori sredstava za svaku navedenu aktivnost. Ukoliko se u planiranom roku ne osiguraju finansijska sredstva iz vanjskih izvora, potrebna sredstava će se nastojati osigurati iz općinskog budžeta.

14 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA ZA IMPLEMENTACIJU AKCIONOG PLANA

U implementaciji mjera GAP-a općine Ilidža sudjelovat će *Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova* u saradnji sa javnim institucijama, nevladinim organizacijama, lokalnim partnerima, savjetom Mjesnih zajednica, političkim partijama i ostalim subjektima i pojedincima koji svojim zakonskim i drugim ovlaštenjima, te raspoloživim kapacitetima mogu doprinijeti blagovremenoj i kvalitetnoj implementaciji aktivnosti.

U procesu implementacije navedeni akteri imaju obavezu da pruže svu potrebnu kadrovsku i materijalnu pomoć u skladu sa raspoloživim kapacitetima i ovlaštenjima koja posjeduju za proces implementacije konkretne mjere.

Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova bit će zadužena za koordinaciju, praćenje i ocjenjivanje uspješnosti implementacije GAP-a.

U skladu s tim *Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti* bit će:

- koordinator aktivnosti nadzora i ocjenjivanja uspješnosti i implementacije GAP-a
- organizator sastanaka, okruglih stolova, medijske promocije aktivnosti
- odgovorna za organiziranje i provođenje monitoringa i evaluacije
- odgovorna za revidiranje i ažuriranje lokalnog gender akcionog plana
- odgovorna za izvještavanje prema učesnicima u implementaciji aktivnosti.

Posebna tehnička i institucionalna podrška se očekuje od subjekata nevladinog sektora s obzirom da je predviđeno da organizacije implementiraju dio aktivnosti.

15 MONITORING I EVALUACIJA

Ovim Akcionim planom definira se okvir za praćenje i evaluaciju radi osiguranja provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou. Sistem praćenja i evaluacije obuhvata sve faze i nivoe provođenja Akcionog plana i treba da obezbjedi informacije o napretku i uspješnosti provedenih aktivnosti.

Za monitoring i evaluaciju Gender akcionog plana odgovorni su članovi/ce *Komisije za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolova Općine Ilidža* u saradnji sa zainteresiranim stranama na području općine koje će biti uključene u implementaciju Akcionog plana. Njihov zadatak bit će da prate aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu.

Uspješnost implementacije GAP-a pratit će se monitoringom svakih šest mjeseci. Prilikom monitoringa Komisija će redovno i sistematski prikupljati i analizirati informacije.

Evaluacija uspješnosti implementacije GAP-a radit će se godinu i pol od dana početka implementacije GAP-a i nakon tri godine po završetku implementacije GAP-a.

*Komisija za izbor, imenovanja i pitanja ravnopravnosti spolov*apored redovnih godišnjih izvještaja periodično će informirati Općinsko vijeće općine Ilidža i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o rezultatima procjene i praćenja.

Eksterni monitoring i/ili evaluacija će se raditi po potrebi, na osnovu zahtjeva Općine ili nekog drugog aktera.